

Posudek vedoucího bakalářské práce

Myroslava Danylyuk

Provokace a mystifikace v tvorbě Jurije Vynnyčuka

Praha 2012

Bakalářská práce Myroslavy Danylyuk je věnována současnému ukrajinskému spisovateli Juriji Vynnyčukovi, jenž patří k nejvýraznějším osobnostem současného ukrajinského literárního procesu. Vzhledem k tomu, že se jedná o autora vyznačujícího se mimořádnou mnohostranností jak na poli literárním, tak i mimo jeho rámec, bylo třeba zvolit jako téma práce pouze určitý aspekt jeho tvorby a činnosti. Diplomantka se rozhodla zaměřit zejména na tu část jeho tvorby a mimoliterárního působení, pro něž jsou příznačné provokace, mystifikace a boření stereotypů spjatých s pevně ukotvenými atributy ukrajinské kultury. Je podstatné, že tento aspekt přímo souvisí s důležitým konfliktem „tradicionalismu“ a „modernizace“, který značnou měrou formuje ukrajinské literární prostředí a je úzce spojen s problematikou neukončenosti procesu národní identifikace. Ukrajinská literární věda se tímto konfliktem zabývá poměrně hojně, tzn. můžeme konstatovat, že téma je v obecné rovině dobře zpracováno, což diplomantka využila jako východisko pro své další bádání (prostudovala všechny dostupné stěžejní sekundární zdroje – tzn. monografii S. Pavlyčkové *Дискурс модернізму в українській літературі* (1997), která rozpracovává zmíněný konflikt pro přelom 19. a 20. století; dále monografii R. Charčukové *Сучасна українська проза. Постмодерний період* (2008) a O. Hnatiukové *Прощання з імперією. Українські дискусії про ідентичність* (2005), které se zaměřují na současný literární proces). Předkládaná práce se snaží prohloubit základní kontury uvedeného problému tím, že se zaměřuje na desakralizační tendence, snahy o revizi literárního kánonu, pokusy o destrukci zavedených stereotypů, tzn. rozvíjí a charakterizuje prvky „protitradiční“, což je rovněž typické pro tvorbu J. Vynnyčuka.

Z výše řečeného je patrné, že autorka si zvolila téma aktuální, které se netýká izolovaného problému, ale souvisí s celkovým směřováním současné ukrajinské literatury. Z toho důvodu práce obsahuje poměrně rozsáhlou úvodní kapitolu (*1. Literární proces posledních desetiletí na Ukrajině. Konflikt „tradicionalismu“ a „modernizace“*), věnovanou detailní analýze současného literárního procesu, zejména prvkům, které jsou zaměřené na destrukci tradičního národního kánonu, jehož vývojem se rovněž v této části práce zabývá. Zvýšenou pozornost autorka věnuje různým prostředkům redefinice systému tradičních hodnot a snaží se vytvořit určitou „pracovní“ databázi základních strategií této redefinice.

Právě toto úvodní vymezení vytváří velmi dobrý kontext pro hlubší pochopení Vynnyčukova díla, které autorka v základních obrysech charakterizuje a popisuje v kapitole 2.1. (*Celková charakteristika tvorby*). Cílem hlavní části práce je na základě tří klíčových okruhů (mystifikace, historie a erotika) zmapovat ta Vynnyčukova díla, v nichž se objevují provokativní prvky, pokusit se o jejich typologizaci a u vybraných děl provést základní analýzu. V podkapitole 2.2. (*Vynnyčukovy mystifikace jako způsob*

nabourání kánonu) se zabývá fenoménem literárních mystifikací: v úvodní části charakterizuje mystifikace obecně a zvláště se věnuje mystifikacím v kontextu ukrajinském, čímž vytváří velmi dobré podhoubí pro zhodnocení konkrétních realizací Vynnyčukových, které se od tradičních literárních mystifikací, zaměřených na povzbuzení národního sebevědomí, zásadně odlišují svou funkcí. V centru pozornosti stojí Vynnyčukovy literární mystifikace *Pláč nad městem Kyje*, *Píseň světová* a *Život harémový*, autorka ovšem neopomíná ani Vynnyčukovy mystifikační „happeningy“ a jiné aktivity. Výrazným pozitivem této podkapitoly je fakt, že diplomantka nevytváří pouhý komentovaný „soupis“ jednotlivých mystifikací (byť i samotné uvedení řady informací má svou hodnotu s ohledem na obtížnost získání některých údajů), ale snaží se jednotlivé mystifikační počiny odlišit a vytvořit základní typologii, tzn. vyděluje za prvé Vynnyčukovy mystifikace narušující autoritu literární vědy a reagující na mystifikace národní; za druhé vyčleňuje mystifikace mající za cíl pracovat s literárním kánonem a pojetím historických postav. V podkapitole 2.3. (*Vynnyčukovy snahy o diskuzi s tradiční ukrajinskou historiografií*) se autorka zabývá další oblastí, v níž se uplatňují Vynnyčukovy dekonstrukční strategie, a tou je historie. Zde je pozornost soustředěna na spisovatelovy snahy narušit monistický pohled stanovený narodniky, jinými slovy na jeho pokus o destrukci určitých historických mýtů a přehodnocení nejexponovanějších událostí ukrajinských dějin (interpretace fenoménu kozáctví, hodnocení „tripolské kultury“, desakralizace určitých historických postav, např. legendární Roksolany apod.). V podkapitole 2.4. (*Erotická tvorba Jurije Vynnyčuka v kontextu současné ukrajinské erotické literatury. Erotika jako součást Vynnyčukovy provokativní strategie*) se autorka věnuje třetí výrazné složce Vynnyčukovy prózy - erotické tvorbě (*Divy noci*, *Život harémový*, *Jarní hry v podzimních zahradách*, *Malva Landa*, příklady z povídkové tvorby a poezie). Opět se zde snaží vytvořit určitou typologii erotické tvorby; rozděluje ji podle několika kritérií a různých funkcí erotiky (společenská kritika, autobiografický prvek, parodické ztvárnění apod.); zároveň se však zaměřuje na zdůraznění určitých charakteristických prvků, které Vynnyčuka zřetelně odlišují od autorů obdobného zaměření (propojení erotiky s ironií, prvky parodie a grotesky apod.).

Je třeba podtrhnout, že autorka neanalyzuje Vynnyčukovu tvorbu izolovaně, ale usiluje o porovnání Vynnyčukových názorů a strategií s jinými významnými autory, zabývajícími se podobnou problematikou (například srovnání s O. Buzynou v oblasti destrukce tradičního chápání historie; srovnání s J. Pokalčukem v případě erotické tvorby). Právě tato komparace umožňuje Myroslavě Danylyuk v závěru vyhodnotit Vynnyčukovu výjimečnost v kontextu současné ukrajinské literatury a toto zhodnocení se tak může stát impulzem k systematictější a intenzivnější pozornosti vůči autorově tvorbě. Kromě toho práce obsahuje i další potenciální náměty pro studium – zmiňme například souvislost Vynnyčukova hodnocení tzv. „ukrajinského masochismu“ s komentáři historiků o tzv. „syndromu závidivosti holocaustu“, což za prvé dokazuje, že diplomantka je schopna uvažovat v širších souvislostech, a za druhé mohou tato propojení iniciovat hlubší hledání analogií i mimo úzký rámec ukrajinské kultury.

Celkově lze konstatovat, že předkládaná bakalářská práce má nesporný badatelský přínos a to hned z několika důvodů. Za prvé je nutné upozornit, že přestože osobnost Jurije Vynnyčuka nelze považovat za marginální, odborná literatura zabývající se jeho tvorbou není rozsáhlá. Ač autorka využila k získání potřebných materiálů studijní cestu na Lvovskou univerzitu a kontaktovala ukrajinské odborníky, výsledkem bylo zjištění, že Vynnyčukova tvorba je povětšinou zkoumána okrajově v kontextu celkového studia literárního procesu, ale není k dispozici žádná rozsáhlá práce ani větší množství odborných studií. V některých případech bylo obtížné nalézt i základní informace týkající se jednotlivých děl, proto Myroslava Danylyuk za účelem jejich doplnění kontaktovala přímo autora. Z toho důvodu je velmi cenné samotné shromáždění základních informací o autorově tvorbě. Za druhé můžeme za výrazný přínos považovat autorčinu snahu začlenit Vynnyčuka do širšího kontextu a uvést jeho literární činnost do souvislostí se základními tendencemi současného ukrajinského literárního procesu. Za třetí její pokus o určitou typologizaci a strukturaci Vynnyčukovy tvorby může být vhodným odrazovým můstkem pro další uvažování o jeho tvorbě a jejích prioritách.

Bakalářská práce Myroslavy Danylyuk je vyvážená, invenční, vykazuje značnou samostatnost a původnost zpracování tématu, obsahuje řadu podnětných vlastních interpretací a hodnocení a v neposlední řadě naznačuje další potenciální možnosti bádání a formuluje jasně základní problémy, na něž je možné dále navazovat. Jazyková a stylová stránka je na dobré úrovni, byť práce není zcela prosta překlepů a drobných chyb (např.: s. 7 (záměřím), s. 12 (vlatní), s. 30 (dané spojistosti si povšímla), s. 31 (opvrhovaných), s. 46, umístěn).

Vzhledem k výše zmíněnému hodnocení doporučuji bakalářskou práci k obhajobě a navrhuji ji ocenit známkou výborně.